

Nr 106

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående äldre-
ringsvårdsfrågor m. m. jämte i ämnet väckta motioner.*

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 7, punkterna 101, 102, 139, 140 och 217) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1964/65 beräkna följande anslag, nämligen dels på driftbudgeten under femte huvudtiteln till Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka ett reservationsanslag av 110 000 kr., till Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka ett förslagsanslag av 2 300 000 kr., till Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka ett reservationsanslag av 500 000 kr. och till Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka ett förslagsanslag av 5 500 000 kr., dels ock på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till Lån till byggande av sjukhem ett investeringsanslag av 50 000 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 85, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 28 februari 1964, föreslagit riksdagen att dels godkänna de av departementschefen förordade reglerna för lån till byggande av sjukhem; dels på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd, socialdepartementet, till Lån till byggande av sjukhem för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 000 kr.; dels till Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka för budgetåret 1964/65 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kr.; dels till Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka för budgetåret 1964/65 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kr.; dels till Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka för budgetåret 1964/65 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.; dels till Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka för budgetåret 1964/65 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 600 000 kr.; dels godkänna de i propositionen angivna riktlinjerna för åtgärder i syfte att förbättra åldringarnas bostäder; dels godkänna de av departementschefen förordade reglerna för bidrag till hemhjälpverksamheten; dels ock till Bidrag till social hemhjälp för budgetåret 1964/65 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.

I propositionen föreslås med utgångspunkt från det utredningsmaterial, som socialpolitiska kommittén lagt fram, vissa reformer inom äldreomsorgen m. m.

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 6 saml. Nr 106

Ett tidsbegränsat statligt lånestöd till byggande av sjukhem för långvarigt sjuka förordas i syfte att snabbt få till stånd en ökad utbyggnadstakt. Lånen föreslås kunna utgå med högst 30 000 kr. för varje ny vårdplats samt vara ränte- och amorteringsfria under fem år.

Vidare föreslås olika åtgärder för att skapa bättre bostadsförhållanden åt åldringar. Åtgärderna avser bl. a. en inventering av åldringsbostäder, en intensifierad bostadsförbättringsverksamhet och i samband därmed anordnande av temporära bostäder.

Slutligen förordas statsbidrag till kommunernas kostnader för hemhjälp. Bidraget föreslås utgå med 35 procent av kostnaderna för hemhjälpverksamheten i dess helhet, dvs. för hemhjälp åt såväl åldringar och invalider som barnfamiljer.

Statens årskostnad för de föreslagna reformerna beräknas till sammanlagt drygt 100 milj. kr., varav 50 milj. kr. i lånemedel till sjukhem.

Beträffande detaljerna i förslaget torde utskottet få hänvisa till propositionen.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* (I: 681) samt den andra inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (II: 830), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att, utöver de av Kungl. Maj:t föreslagna lånen för byggande av sjukhem, statsbidrag skall utgå för anordnande av sådana hem med 10 000 kr. för varje nytillkommen sjukvårdsplats, att statsbidrag skall utgå till kommunerna för anordnande av hemhjälp med 120 kr. för varje kommunmedlem över 67 år; alternativt att bidrag utgår med 75 procent av kommunernas kostnader för hemhjälp åt åldringar, invalider och barnfamiljer, samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan komplettering av direktiven till utredningen om statsbidrag för kroppssjukvård att förslag förberedes med syfte att ge statsbidrag även för kommunernas kostnader för *driften* av sjukhem;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson m. fl.* (I: 696) och den andra inom andra kammaren av herr *Eliasson* i Sundborn *m. fl.* (II: 850), i vilka hemställts att riksdagen vid sin behandling av förevarande proposition måtte a) besluta att statligt stöd till anordnande av sjukhem för långtidssjukvård m. m. må utgå i form av bidrag med hälften av anläggningskostnaden, dock högst 20 000 kr. per vårdplats i enlighet med i motionerna angivna riktlinjer, b) besluta att nämnda stöd må utgå jämväl till anordnande av lasarettanslutna långtidsvårdavdelningar och centrala kliniker samt till sjukhem för psykiskt efterblivna och oavsett anläggningen i fråga uppförts som separat byggnad eller ej, c) till Bidrag till anordnande av hem för långtidssjuka m. m. för bud-

getåret 1964/65 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 35 000 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Edström* och *Per Jacobsson* (I: 697) samt den andra inom andra kammaren av herr *Andersson* i Sundsvall m. fl. (II: 849), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta a) att statligt lån för utbyggnad av vårdmöjligheterna för långtidssjuka inte endast skall komma i fråga då vårdenhet för långtidssjuka inrättas i särskild, fristående byggnad, utan även i de fall vårdavdelning eller sjukhem för långtidssjuka uppföres i direkt anslutning till befintlig eller planerad lasarettbyggnad eller annan vårdinstitution, där det på grund av tomtens planering eller andra byggnadstekniska skäl skulle medföra avsevärd merkostnad att lägga vårdenheten i fristående byggnad, b) att statsbidrag må för att underlätta hemhjälpssarbetet och i övrigt enligt i motionerna angivna riktlinjer kunna utgå till kommun för kostnad för installation av telefon åt åldring med 35 procent av kostnaden, c) att i skrivelse till Kungl. Maj:t understryka angelägenheten av utbildning av arbetsledare inom hemhjälpens samt d) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning om inrättande av daghem för gamla samt om statligt stöd till sådan verksamhet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Erik Filip Petersson* m. fl. (I: 698) och den andra inom andra kammaren av herr *Hylltander* m. fl. (II: 851), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid behandlingen av förevarande proposition besluta att i propositionen föreslagna lån jämväl måtte utgå för vårdavdelning för långtidssjuka, som tillskapas i samarbete mellan landsting och primärkommun, under villkor som angivits i motionerna;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Söderberg* m. fl. (I: 699) och den andra inom andra kammaren av herr *Jacobsson* i Sala m. fl. (II: 852), i vilka hemställts att riksdagen måtte avslå propositionen nr 85 i vad avser däri framlagda förslag om statligt lånestöd till byggande av sjukhem samt medelsanvisning härför;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wanhainen* m. fl. (I: 700) och den andra inom andra kammaren av herr *Svanberg* m. fl. (II: 853), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta, att statligt lån till sjukhem för långvarigt kroppssjuka m. fl. får utgå även i de fall där sjukhemmet sammanbyggs med läkarstation, lasarett eller annan vårdinrättning, under förutsättning att sjukhemmet i övrigt planeras och utnyttjas så, som angetts för i propositionen nämnda sjukhem;

dels en inom andra kammaren av herr *Lindkvist* m. fl. väckt motion (II: 831), i vilken hemställts att riksdagen måtte uttala sig för en sådan ordning att person kan åtnjuta förbättringslån från och med 63 års ålder i

syfte att i tid kunna lösa bostadsfrågan inför pensionsåldern, samt att kommun må svara för sådan information om förbättringslån att alla berörda personer i god tid blir underrättade om för lånen gällande bestämmelser och villkor;

dels två vid riksdagens början väckta likalydande motioner, den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 223) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 295), i vilka — såvitt här är i fråga — hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa a) att Kungl. Maj:t — för att möjliggöra en långsiktig planering av hela åldringsvården och därigenom nå ett så högt utnyttjande som möjligt av tillgängliga resurser och undvika felinvesteringar — måtte giva medicinalstyrelsen i uppdrag att fortlöpande följa befolkningsutveckling, åldringsforskning, utvecklingen av vårdformerna och vårdbehovet liksom även de frågor, som gäller samordning mellan olika huvudmän samt samordning huvudmännen emellan inom respektive huvudmannagrupp samt årligen inför riksdagen redovisa resultaten av dessa undersökningar, b) att Kungl. Maj:t för riksdagen snarast måtte framlägga förslag om inrättande av kommunala pensionärscentraler i enlighet med vad i motionerna anförts, c) att förevarande motioner måtte överlämnas till socialpolitiska kommittén att beaktas vid fullgörande av kommitténs uppdrag samt d) att Kungl. Maj:t måtte anmoda socialpolitiska kommittén att skyndsamt slutföra sitt uppdrag i vad gäller åldringsvården;

dels två vid riksdagens början väckta likalydande motioner, den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 451) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 541), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning om inrättande av daghem för gamla i avsikt att skapa nya möjligheter till sysselsättningsterapi samt om frågor angående statligt stöd till denna verksamhet;

dels ock en vid riksdagens början inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* väckt motion (II: 45), i vilken hemställts att riksdagen måtte besluta att primärkommunerna skall erhålla statsbidrag för hemvård åt gamla med ett belopp på 120 kr. per kommunmedlem som uppnått 67 års ålder, att för detta ändamål anvisa ett belopp på 100 000 000 kr. för budgetåret 1964/65 samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag snarast för anordnande av hemhjälp med statsbidrag i sådana former att de gamla erhåller likvärdig hjälp oberoende av hemort.

Beträffande motiveringen för yrkandena hänvisas till motionerna II: 830, II: 850, II: 849, II: 851, I: 699, II: 853, II: 831, II: 295, II: 541 och II: 45.

Över motionerna I: 223 och II: 295 samt I: 451 och II: 541 har yttranden avgivits av medicinalstyrelsen, socialpolitiska kommittén, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet.

Utskottet. Inom åldringsvårdens område föreligger behov av ökade insatser från samhällets sida, inte minst med hänsyn till ökningen av antalet åldringar.

Av socialpolitiska kommitténs undersökningar framgår, att platssituationen inom långtidssjukvården och det snabbt ökande antalet åldringar kräver extraordinära insatser från sjukvårdshuvudmännens och statens sida. Beträffande åldringarnas bostäder visar kommitténs undersökningar, att många inom den nuvarande åldringsgenerationen har dåliga bostäder trots de betydande förbättringar av bostadsstandarden som skett. Detta gäller särskilt i glesbygder och avfolkningsområden. Kommittén har vidare visat, att variationerna i fråga om hemhjälpens omfattning inom olika kommuner är så stora att behovet av hemhjälp långt ifrån kan vara tillfredsställt.

På grundval av socialpolitiska kommitténs utredningsmaterial framlägges i propositionen förslag till en rad åtgärder med syfte att avhjälpa dessa brister.

Vad först beträffar *långtidssjukvården* innebär departementschefens förslag, att statligt lånestöd skall lämnas landstingen och de landstingsfria städerna för anordnande av separata sjukhem för långvarigt kroppssjuka samt sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka i nybyggnader eller häremot svarande om- och tillbyggnader, vilka påbörjas under tiden den 25 november 1963—31 december 1966. Lånen, som föreslås vara ränte- och amorteringsfria under fem år, skall enligt departementschefens förslag kunna utgå med högst 30 000 kr. per vårdplats, som utgör ett nettotillskott till platsantalet, dock högst med den verkliga kostnaden för anordnandet av sjukhemmet. Förslaget innebär vidare, att nuvarande anordningsbidrag till ifrågavarande hem inte skall utgå jämsides med lån. För att lånestödet skall utgå uppställes även krav på att sjukhemmen inrättas och utrustas så att de får en hemliknande miljö.

I motionerna I: 699 och II: 852 har yrkats avslag på propositionen i vad avser däri framlagda förslag om statligt lånestöd till byggande av sjukhem samt medelsanvisning härför. Utskottet, som anser de av departementschefen föreslagna statliga lånen böra utgöra ett gott stöd för att få till stånd en snabb utbyggnad inom långtidssjukvården, avstyrker motionerna.

I motionerna I: 681 och II: 830 har förslag framlagts om statsbidrag för anordnande av sjukhem med 10 000 kr. per vårdplats utöver de i propositionen föreslagna lånen samt om komplettering av direktiven för utredningen om statsbidrag för kroppssjukvård med syfte att ge statsbidrag även för kommunernas kostnader för driften av sjukhem. Vidare har i motionerna I: 696 och II: 850 föreslagits att statligt stöd till anordnande av sjukhem för långtidssjukvård m. m. må utgå i form av bidrag med högst hälften av anläggningskostnaderna, dock högst 20 000 kr. per vårdplats. I sistnämnda båda motioner har därjämte föreslagits att bidrag skall kunna utgå även i sådana fall, då en otillfredsställande befintlig anläggning ersättes med nya

vårdplatser. Utskottet finner för sin del departementschefens förslag väl avvägt. Med hänsyn till att lånestödet bör stimulera till en snabb utökning av vårdplatsantalet inom långtidsvården bör i enlighet med departementschefens förslag lån utgå endast för sådana vårdplatser, som utgör ett nettotillskott till platsantalet. Utskottet vill vidare erinra om att kroppssjukvårdens statsbidragsutredning har till uppgift att pröva möjligheterna att avveckla nuvarande anläggningsbidrag på kropps- och mentalsjukvårdens områden samt genomföra en sammanslagning av samtliga driftbidrag inom nämnda områden till ett gemensamt bidrag. Då någon ändring i gällande bidragsregler på området under sådana omständigheter ej bör vidtagas är utskottet inte berett att tillstyrka ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 696 och II: 850 har föreslagits att bidrag skulle kunna utgå även till anordnande av lasarettanslutna långtidsvårdsavdelningar och kliniker samt till sjukhem för psykiskt efterblivna. Utskottet anser i likhet med departementschefen att det föreslagna lånestödet inte skall avse finansiering av sjukhusbyggnader. Inte heller kan utskottet biträda motionärernas förslag om bidrag till sjukhem inom sektorn för psykiskt efterblivna. För uppförande av vårdhem för denna kategori utgår f. n. statsbidrag med 9 000 kr. per vårdplats. Förevarande motionsyrkanden avstyrkes sålunda.

I flera motioner har framlagts förslag om att lånestödet skall kunna utgå inte blott till sjukhem i form av fristående byggnad utan även till sjukhem, som uppföres i direkt anslutning till lasarettbyggnad eller annan sjukvårdsinrättning. Yrkanden av denna innebörd har framförts i motionerna I: 696 och II: 850, I: 697 och II: 849 samt I: 700 och II: 853. Därjämte har i motionerna I: 698 och II: 851 föreslagits, att lånestödet på vissa villkor skall utgå även för vårdavdelning för långtidssjuka, som tillskapas i samarbete mellan landsting och primärkommun. Med anledning av dessa motionsyrkanden vill utskottet anföra följande.

De krav på hemmiljö, som uppställs i propositionen och som utskottet anser väsentliga, torde vara svåra att uppfylla, om sjukhemmen i alltför hög grad integreras byggnadsmässigt med sjukhusanläggningar. Klara och entydiga riktlinjer för långivningens omfattning förutsätter vidare en i viss mån schematisk gränsdragning. Som villkor för erhållande av de föreslagna lånen bör därför gälla att sjukhemmet uppförts som en fristående byggnad. Vidare bör endast sjukvårdshuvudmännen komma i åtnjutande av lånestödet. Detta bör givetvis inte hindra att sjukhemmen uppföres i nära anslutning till ett lasarett, ålderdomshem eller annan institution. Därest det skulle visa sig lämpligt att till ett sjukhem förlägga läkarmottagning, t. ex. en läkarstation, bör detta inte utgöra hinder för erhållande av lån. Utskottet avstyrker sålunda ifrågavarande yrkanden i motionerna I: 696 och II: 850, I: 697 och II: 849, I: 700 och II: 853 samt I: 698 och II: 851.

I fråga om *åldringarnas bostäder* framlägger departementschefen en rad förslag avsedda att möjliggöra en förbättring av åldringarnas bostadsför-

hållanden. Sålunda föreslås, att en inventering av åldringarnas bostäder skall utföras av kommunerna under ledning av bostadsstyrelsen och med biträde vid behov av länsbostadsnämnderna. Denna inventering är avsedd att läggas till grund för erforderliga åtgärder i de enskilda fallen. Vissa reformer föreslås beträffande förbättringslånen. Departementschefen föreslår bl. a., att förbättringslån skall kunna utgå för vissa mindre omfattande utrustningsdetaljer, avsedda för stadigvarande bruk för byggnaden. Vidare föreslås, att förbättringslån skall kunna beviljas kommun för uppförande av temporära åldringsbostäder. Detta stöd avses gälla högst fem år. Samtidigt föreslås, att den övre länegränsen för förbättringslån till kommun höjes från f. n. 90 procent till 100 procent av låneunderlaget samt att lånets subventionsdel vid lån till kommuner skall utgöra högst 10 000 kr. mot f. n. högst 4 000 kr. Mot vad departementschefen sålunda föreslagit har utskottet intet att erinra.

I motionen II: 831 har framhållits att person bör kunna åtnjuta förbättringslån fr. o. m. 63 års ålder för att i tid kunna lösa bostadsfrågan inför pensionsåldern samt att kommun bör svara för sådan information om förbättringslån att alla berörda personer i god tid blir underrättade om för lånen gällande bestämmelser och villkor. Utskottet vill erinra om att förbättringslån kan utgå med subventionsbelopp om högst 10 000 kr. bl. a. till person som uppnått 60 års ålder och som kan antagas vara ur stånd att med egna medel skaffa sig godtagbar bostad. Enligt anvisningarna till förbättringslånekungörelsen får vid låneprövningen beaktas den omständigheten att sökanden kan förutses inom något eller några år få väsentligt lägre inkomster. Motionärernas synpunkter är sålunda i allt väsentligt tillgodosedda. Då utskottet vidare förutsätter, att den i propositionen föreslagna aktiveringen av kommunernas verksamhet inom åldringsvården även kommer att innebära att åldringarna får god information om möjligheterna att erhålla stöd av samhället, finner utskottet något uttalande från riksdagen med anledning av motionen inte påkallat.

Departementschefens förslag beträffande *hemhjälpen* innebär, att kommunerna tills vidare skall erhålla statsbidrag med 35 procent av nettokostnaderna för hemhjälp till åldringar, invalider och barnfamiljer. Därjämte förordas en behovsinventering samt intensifierade åtgärder av rådgivande karaktär inom hemhjälpen. Dessa förslag biträder utskottet. I motionerna II: 45, I: 681 och II: 830 framfört förslag om visst statligt bidrag per kommunmedlem över 67 år avstyrker utskottet, liksom även det i motionerna I: 681 och II: 830 alternativt framförda förslaget om statsbidrag med 75 procent av kommunernas kostnader för hemhjälpen. I motionen II: 45 föreslagen skrivelse om statsbidrag i sådana former att de gamla erhåller likvärdig hjälp oberoende av hemort finner utskottet inte påkallad.

I motionerna I: 697 och II: 849 har föreslagits att statsbidrag skall utgå till kommun med 35 procent av kostnad för installation av telefon åt åldring. Utskottet, som i likhet med departementschefen finner det lämpligt att kom-

munen själv svarar för kostnaden för telefoninstallation, kan inte biträda motionsyrkandet. I sistnämnda motioner har även understrukits angelägenheten av utbildning av arbetsledare inom hemhjälp samt framförts förslag om skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Även utskottet anser det angeläget att sådan utbildning kommer till stånd. Då emellertid överstyrelsen för yrkesutbildning, enligt vad utskottet har sig bekant, avser att ta initiativ till utbildning av arbetsledare för hemhjälp och utarbeta kursplan för sådan utbildning finner utskottet förevarande motionsyrkande inte påkalla någon riksdagens åtgärd. I samma motioner och i motionerna I: 451 och II: 541 har vidare föreslagits skyndsamt utredning om inrättande av daghem för gamla samt om statligt stöd till sådan verksamhet. Då denna fråga är föremål för övervägande inom socialpolitiska kommittén anser utskottet detta motionsyrkande inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 223 och II: 295 har vissa förslag framförts i syfte att möjliggöra en långsiktig planering inom åldringsvården m. m. Under hänvisning till de av utskottet i det föregående tillstyrkta förslagen, som avser en sådan planering inom åldringsvårdens område, och då vederbörande myndigheter får förutsättas ha uppmärksamheten riktad på hithörande frågor finner utskottet ifrågasättande motionsyrkande inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

Vidare har i förevarande motioner föreslagits inrättande av kommunala pensionärscentraler. Då denna fråga är föremål för övervägande inom socialpolitiska kommittén anser utskottet inte heller detta motionsyrkande böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

De i samma motioner framförda yrkandena, som berör socialpolitiska kommitténs uppgifter, kan utskottet inte tillstyrka.

Utskottet, som föreslår att anslaget under 3. nedan ökas med 500 kr. för avrundning av huvudtitelns slutsumma, hemställer,

1. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 698 och II: 851, I: 700 och II: 853, I: 696 och II: 850, I: 681 och II: 830, I: 697 och II: 849 samt I: 699 och II: 852, sistnämnda åtta motioner såvitt nu är i fråga, godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 28 februari 1964 förordade reglerna för lån till byggande av sjukhem;

2. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 696 och II: 850 samt I: 699 och II: 852, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Lån till byggande av sjukhem* för budgetåret 1964/65 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 50 000 000 kr.;

3. att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1964/65 å

driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 110 500 kr.;

4. att riksdagen må till *Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kr.;

5. att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.;

6. att riksdagen må till *Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 600 000 kr.;

7. att riksdagen må godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 28 februari 1964 angivna riktlinjerna för åtgärder i syfte att förbättra åldringarnas bostäder;

8. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna II: 45, I: 681 och II: 830 samt I: 697 och II: 849, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 28 februari 1964 förordade reglerna för bidrag till hemhjälpverksamheten;

9. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 45, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till social hemhjälp* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.;

10. att motionen II: 831 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

11. att motionen II: 45, såvitt den avser skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

12. att motionerna I: 681 och II: 830, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

13. att motionerna I: 697 och II: 849, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande utbildning av arbetsledare inom hemhjälp, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

14. att motionerna I: 451 och II: 541 samt I: 697 och II: 849, sistnämnda båda motioner såvitt de avser skrivelse

till Kungl. Maj:t rörande daghem för gamla, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

15. att motionerna I: 223 och II: 295, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande långsiktig planering inom åldringsvården, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

16. att motionerna I: 223 och II: 295, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande inrättande av kommunala pensionärscentraler, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

17. att motionerna I: 223 och II: 295, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande överlämnande av motionerna till socialpolitiska kommittén och anmodan till kommittén att skyndsamt slutföra sitt uppdrag i vad gäller åldringsvården, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 maj 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Einar Persson, Birger Andersson, Bergman, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Per Jacobs-son, Mårtensson, Kaijser, Källqvist, Wååg, Per-Olof Hanson, Per Petersson, Nils-Eric Gustafsson och Harald Pettersson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, fru Lewén-Eliasson, herrar Carbell, Gustafsson i Skellefteå, Kellgren, Eskel, Nelander, Källstad och Turesson.

Reservationer

1) av herrar *Per Jacobsson, Kaijser, Källqvist, Per-Olof Hanson, Per Pettersson, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Staxäng, Svensson* i Stenkyrka, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nelander, Källstad* och *Turesson*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 6, som börjar med »I motionerna I: 696» och slutar med »och II: 851», bort ha följande lydelse:

»I flera motioner har yrkats, att det föreslagna stödet skall kunna utgå inte blott till sjukhem i form av fristående byggnad utan även till sjukhem, som uppföres i direkt anslutning till lasarettbyggnad eller annan vårdinrättning. Yrkanden av denna innebörd har framförts i motionerna I: 696

och II: 850, I: 697 och II: 849 samt I: 700 och II: 853. I motionerna I: 696 och II: 850 har därjämte yrkats att stödet skulle kunna utgå även till anordnande av lasarettanslutna långtidsvårdavdelningar och kliniker samt till sjukhem för psykiskt efterblivna. I motionerna I: 698 och II: 851 har föreslagits, att stödet på vissa villkor skulle kunna utgå även för vårdavdelning för långtidssjuka, som tillskapats i samarbete mellan landsting och primärkommun. Med anledning av dessa motionsyrkanden vill utskottet anföra följande.

De krav på hemmiljö, som uppställs i propositionen, anser utskottet vara väsentliga. Dessa krav torde dock kunna uppfyllas även om sjukhemmen byggnadsmässigt integreras med andra vårdanläggningar i högre grad än departementschefen förordat. I fråga om den särskilt kvalificerade personalen torde ofta föreligga behov av närhet till annan vårdanläggning. Det kan inte förutsättas, att den ur olika synpunkter bästa lösningen av de problem som gör sig gällande i sådana sammanhang erhålles om kravet på att sjukhemmet skall bestå av separat byggnad upprätthålles. Det väsentliga är enligt utskottets mening att det uppställda kravet på hemmiljö uppfylles. Inrymtes sjukhemmet i byggnad som är avsedd även för annan vårdinstitution eller i byggnad som är sammanbyggd med byggnad, där annan vårdinstitution är inrymd, bör inte hinder för stöd föreligga, därest institutionerna är åtskilda på lämpligt sätt och kravet på hemmiljö uppfyllts. Det bör sålunda vara möjligt att till ett sjukhem förlägga t. ex. läkarstation liksom att sammanbygga sjukhemmet med annan vårdbyggnad. Likaså bör sjukvårdshuvudmannen äga rätt till stödet i de fall samarbete etableras med primärkommun, t. ex. då de samarbetande uppför sjukhem och ålderdomshem i direkt anslutning till varandra och sjukvårdshuvudmannen svarar för sjukhemmet. I vidare mån än som framgår av det anförda kan utskottet inte biträda förevarande yrkanden.»

dels ock utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 698 och II: 851, I: 700 och II: 853, I: 696 och II: 850, I: 681 och II: 830, I: 697 och II: 849 samt I: 699 och II: 852, sistnämnda åtta motioner såvitt nu är i fråga, godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 28 februari 1964 förordade regler för stöd till byggande av sjukhem med de ändringar, som föreslagits av utskottet;»

2) av herrar *Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson och Svensson* i Stenkyrka, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 5 börjar med »I motionerna I: 699» och på s. 6 slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 699 och II: 852 har yrkats avslag på propositionen i vad avser däri framlagda förslag om statligt lånestöd till byggande av sjukhem samt medelsanvisning härför. Utskottet, som anser att ett stöd till uppförande av sjukhem är starkt befogat, avstyrker motionerna.

I motionerna I: 681 och II: 830 har förslag framlagts om statsbidrag för anordnande av sjukhem med 10 000 kr. per vårdplats utöver de i propositionen föreslagna lånen samt om komplettering av direktiven för utredningen om statsbidrag för kroppssjukvård med syfte att ge statsbidrag även för kommunernas kostnader för driften av sjukhem. Vidare har i motionerna I: 696 och II: 850 föreslagits att statligt stöd till anordnande av sjukhem för långtidsvård m. m. må utgå i form av bidrag med högst hälften av anläggningskostnaderna, dock högst 20 000 kr. per vårdplats. I sistnämnda motioner har därjämte föreslagits att bidrag skall kunna utgå även i sådana fall, då en otillfredsställande befintlig anläggning ersättes med nya vårdplatser.

Utskottet finner att uppförandet av sjukhem bör stimuleras i högre grad än som blir följderna av bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Likaså finner utskottet att lånestöd är en mindre lämplig form för engagemang från statens sida i ett sammanhang som det förevarande. Av sistnämnda skäl kan inte utskottet biträda det i motionerna I: 681 och II: 830 framförda yrkandet, som skulle medföra att bidragsstöd och lånestöd skulle utgå jämsides. Det i motionerna I: 696 och II: 850 framförda yrkandet om bidrag med 20 000 kr. per vårdplats tillstyrkes av utskottet. I anledning härav bör anslagsrubriken ändras i enlighet med vad som förordats i motionerna. Utskottet biträder även yrkandet om att bidrag skall kunna utgå även i sådana fall, då en otillfredsställande sjukhemsanläggning ersättes med nya vårdplatser. De närmare reglerna härför torde få utformas av Kungl. Maj:t.»

dels ock utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen må med avslag å Kungl. Maj:ts förslag, såvitt gäller lån till byggande av sjukhem, samt motionerna I: 699 och II: 852 ävensom med bifall till motionerna I: 696 och II: 850, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till anordnande av hem för långtidssjuka* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 35 000 000 kr.»

3) av herrar *Per Jacobsson, Kaijser, Källqvist, Per-Olof Hanson, Per Petersson, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Staxäng, Svensson* i Stenkyrka, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nelander, Källstad* och *Turesson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 8, som börjar med »I motionerna I: 223» och slutar med »riksdagens åtgärd», bort ha följande lydelse:

»Det stigande antalet åldringar kommer att ställa ökade krav på sam-

hällets vårdresurser. Det är därför nödvändigt att såväl de personella som de ekonomiska resurser, som kan ställas till åldringsvårdens förfogande, utnyttjas på bästa sätt. För att detta skall bli möjligt och för att undvika felinvesteringar krävs en långsiktig planering för hela åldringsvården. Såsom framhålles i motionerna I: 223 och II: 295 bör en central myndighet, medicinalstyrelsen, få till uppgift att fortlöpande följa befolkningsutveckling, åldringsforskning, utveckling av vårdformerna och vårdbehovet, dvs. åldringsvårdens kvalitativa och kvantitativa utveckling. Samtidigt bör denna centrala myndighet följa upp frågor, som gäller samordning mellan olika huvudmän samt samordning huvudmännen emellan inom respektive huvudmannagrupper.»

dels ock utskottets hemställan under 15. bort ha följande lydelse:

»15. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 223 och II: 295, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t — för att möjliggöra en långsiktig planering av hela åldringsvården och därigenom nå ett så högt utnyttjande som möjligt av tillgängliga resurser och undvika felinvesteringar — måtte giva medicinalstyrelsen i uppdrag att fortlöpande följa befolkningsutveckling, åldringsforskning, utvecklingen av vårdformerna och vårdbehovet liksom även de frågor, som gäller samordning mellan olika huvudmän och samordning huvudmännen emellan inom respektive huvudmannagrupp, samt årligen inför riksdagen redovisa resultaten av dessa undersökningar;»

4) av herrar *Per Jacobsson, Kaijser, Källqvist, Per-Olof Hanson, Per Petersson, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Staxäng, Svensson* i Stenkyrka, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nelander, Källstad* och *Turesson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 8, som börjar med »Vidare har» och slutar med »riksdagens sida», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 223 och II: 295 framföres också förslag om att särskilda pensionärscentraler skall inrättas, vilka för åldringsvårdens del skulle ha i stort sett samma uppgifter som barna- och mödravårdscentralerna. Vid pensionärscentralerna skulle pensionärerna kunna genomgå läkarkontroll samt få informationer och råd rörande de möjligheter till hjälp och vård, som står till buds i skilda situationer. En rådgivande verksamhet av detta slag skulle också ge en lämplig grund för andra aktiviteter, kurser, hobbyverksamhet osv. Utskottet biträder motionernas förslag i förevarande del.»

dels ock utskottets hemställan under 16. bort ha följande lydelse:

»16. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 223 och II: 295, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t för riksdagen snarast måtte

framlägga förslag om inrättande av kommunala pensionärscentraler i enlighet med vad utskottet anfört;»

5) av herrar *Kajser, Per Petersson, Staxäng och Turesson*, vilka ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 8, som börjar med »De i» och slutar med »inte tillstyrka», bort ha följande lydelse:

»Utskottet biträder yrkandena i motionerna I: 223 och II: 295 att samma motioner måtte överlämnas till socialpolitiska kommittén att beaktas vid fullgörande av kommitténs uppdrag och att Kungl. Maj:t anmodar socialpolitiska kommittén att skyndsamt slutföra sitt uppdrag i vad gäller åldringsvården.»

dels ock utskottets hemställan under 17. bort ha följande lydelse:

»17. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 223 och II: 295, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att förevarande motioner måtte överlämnas till socialpolitiska kommittén att beaktas vid fullgörande av kommitténs uppdrag samt att Kungl. Maj:t måtte anmoda kommittén att skyndsammast slutföra sitt uppdrag i vad gäller åldringsvården.»